

# LA POSICIÓ COMPETITIVA DEL SISTEMA CATALÀ DE PRODUCCIÓ ANIMAL DESPRÉS DE L'ACORD DE LA RONDA URUGUAI DEL GATT

Albert Massot i Martí

## **RESUM** (Ramaderia, carn, PAC, GATT)

La Política Agrícola Comuna (PAC) es troba, de nou, sotmesa a revisió, un cop aprovat l'acord del GATT. Una anàlisi acurada dels documents de la present reforma de la PAC i de l'acord multilateral permet comprovar que el seu impacte se centra especialment sobre el sistema ramader, atès que les principals produccions afectades són les de l'alimentació animal i les ramaderes. Cal recordar que aquestes produccions són fortament excedentàries a la Comunitat i que les mesures de control de l'oferta, aplicades aquests darrers anys en el marc de la PAC, no han assolit reduir el volum produït.

Tenint present que la producció animal significa el 60% de la producció final agrària catalana, pot esperar-se que les conseqüències de l'acord del GATT i de la nova reforma de la PAC seran importants. Per un costat, s'espera una caiguda dels preus i, en paral·lel, s'espera una reducció de la producció ramadera. Òbviament, el resultat final depèn de l'efectivitat d'aquestes mesures i també de factors externs com l'evolució dels mercats mundials o les fluctuacions monetàries.

A la llum de l'impacte del GATT sobre la producció animal, el sector dels excorxadors i les indústries càrnies es troba davant un moment transcendental: la nova reforma de la PAC planteja a les empreses catalanes uns reptes als quals hauran de respondre adequadament si no volen deixar el mercat domèstic a altres operadors.

## **RESUMEN** (Ganadería, carne, PAC, GATT)

La Política Agrícola Común (PAC) se encuentra, una vez más, sometida a revisión, tras el acuerdo del GATT. Al analizar detalladamente los documentos de la presente reforma de la PAC y del acuerdo multilateral se percibe que su impacto se centra en el sistema ganadero, ya que las principales producciones afectadas se refieren tanto a la alimentación animal como a los productos de la ganadería. Cabe señalar que estas producciones son fuertemente excedentarias en la Comunidad, y que las medidas de control de la oferta aplicadas en los últimos años en el marco de la PAC no han logrado contener el volumen de producción.

Teniendo en cuenta que la producción animal supone un 60% de la producción final agraria catalana, puede esperarse que las consecuencias del acuerdo del GATT y la nueva reforma de la PAC serán considerables. Por un lado, se espera una disminución de los precios; y, paralelamente,

1. Professor de PAC a l'Institut Universitari d'Estudis Europeus (UAB). (Acció Jean Monnet). Cap de Coordinació d'Assumptes CE del D.A.R.P. (Generalitat de Catalunya).

te, se espera una reducció de la producció ganadera. Obviament, el resultat final depèn de la efectivitat de estas mesures y també de factors externs com la evolució de los mercats mundials o las oscil·lacions monetaries.

A la luz del impacte del GATT sobre la producció animal, el sector de mataderos e indústries càrniques se halla actualment en un moment crucial: la nova reforma de la PAC planteja a las empreses catalanes uns reptes a los que deberán respondre adequadament si no quieren deixar el mercat domèstic a otros operadors.

## **ABSTRACT** (Livestock, meat, CAP, GATT)

The Common Agricultural Policy (CAP) is once again under revision, after de GATT's agreement. A detailed analysis of the documents of CAP's reform and the multilateral agreement reveals an impact concentranting on the livestock system, as the main production affected refer both to animal nutrition and livestock products. It should be pointed out that there is a large surplus of these products in the Community and that control measures on offer applied in recent years in the framework of the CAP have not managed to control the volume of production.

Bearing in mind that animal production represents 60% of final Catalan agricultural production, it is be expected that the consequences of the GATT's agreement and the new reform of the CAP will be considerable. On the one hand a decrease in prices is expected; and, at the same time, a reduction in livestock production is expected. Obviously, the final result depends of the effectiveness of these measures as well as external factors such as the development of world market and monetary oscillations.

In the light the GATT's impact over the animal production, the abattoir and meat industries is going through a critical stage now: the new reform of the CAP raises queries for Catalan enterprises which will have to be correctly answered if the Domestic market is not to be left in the hands of others operators.

## **INTRODUCCIÓ: EL REPTA DE LA COMPETITIVITAT**

És ben conegut que el sistema de producció animal, que inclou tant les produccions ramaderes com la seva transformació, caracteritza d'una manera primordial tot el sector agroalimentari de Catalunya i té una singular importància, econòmica i territorial. Des de l'entrada d'Espanya a la Comunitat, aquest sistema s'ha vist obligat a conviure amb unes noves regles productives i comercials, a trencar el seu tradicional proteccionisme exterior, a obrir-se a les lleis de la demanda dins un espai amb pautes de consum postindustrial, i a competir amb les empreses de la resta d'estats membres i de països tercers. I quan encara es troba paint aquests canvis se li anuncia una modificació radical del seu marc, intern i extern, arran de l'acord del GATT, d'un abast en bona part desconegut. I sorgeixen els dubtes, dins els ramaders i els mateixos industrials, si malgrat els esforços realitzats i la posició competitiva assolida, serem capaços de mantenir aquest ritme de

liberalització i si la PAC respondrà adequadament, tenint present els nostres propis paràmetres.

Cal dir, d'entrada, que les darreres teories econòmiques posen l'èmfasi en el fet que la posició competitiva d'un sector va més enllà de l'anàlisi estricta de les potencialitats i els problemes de les seves empreses o la seva estructura interna. De vegades són tant o més importants les condicions del seu «entorn» que donen lloc als «avantatges nacionals o regionals» (amb paraules de M. Porter). A efectes recordatoris diguem que aquestes condicions es poden subdividir en quatre grans apartats:

- a) La dotació dels seus factors: quant a infraestructures (xarxa de comunicacions, energia), capital (sistema financer, tipus de canvi, cost del diner), mà d'obra (costos directes, formació), medi físic (extensió de les pastures), o tecnologia (abast i cost).
- b) Les condicions lligades a la demanda: bàsicament, la segmentació i evolució dels consumidors finals, el seu grau de concen-



tració i/o «urbanització» (l'existència de la gran àrea metropolitana barcelonina és un factor de primera magnitud a tenir present), l'estructura de la transformació (i molt especialment dels escorxadors i la indústria lletera, en qualitat de demanants dels ramaders), i l'estructura de la distribució (petit comerç o carnisseries, grans superfícies).

- c) La situació dels sectors de suport: on poden entrar dels proveïdors especialitzats de la ramaderia (p.e. les fàbriques de pinsos, o els laboratoris) o de la indústria (els mateixos ramaders, els fabricants d'envasos), les institucions de recerca (IRTA-INCAARN, universitat), el sistema de serveis comercials existent (com ports, a Barcelona o Tarragona, entitats com Mercabarna, les Fires, com Expoaviga, o les Llotges, i empreses de foment de l'exportació, com el COPCA o PRODECA), o altres serveis de suport empresarial (p.e. econòmic, fiscal o financer).
- d) Finalment, el que Porter anomena «l'estratègia, estructura i rivalitat de les empreses del sector». Aquest apartat inclou condicions estructurals (dimensió de les empreses, grau d'organització) amb altres que no ho són (esperit empresarial, clima laboral, estil de direcció, l'actitud oberta o tancada davant la internacionalització, o el nivell de competència en els mercats), totes elles difícils de crear del no-res, que amb la seva influència nodreixen la dinàmica d'innovació, inversió i creixement del sector.

És obvi que ací no podem comentar tots aquests elements amb el detall que es mereixen. Només els esmentarem esporàdicament quan creguem que tenen un pes específic per al nostre discurs. A efectes pràctics, la nostra anàlisi se centrarà en les variables de l'oferta i la demanda dels subsectors lleter i carni i, dins seu, especialment de la carni de vaca i porc. Començarem per estudiar les variables, o vectors, de la demanda interna, per continuar amb les de l'oferta interna i acabarem amb les de l'oferta externa, posant en cadascun d'aquests apartats l'èmfasi en els principals punts forts o avantatges de què gaudeix el sistema de producció català, alhora que els seus punts febles o perills immediats dins l'espai comunitari que s'endevina que sorgirà de l'acord de liberalització

del GATT i de la «nova PAC» que se'n desprèn.

## ELS VECTORS DE LA DEMANDA

La demanda és el motor principal de la futura evolució dels mercats de produccions animals, conjuntament amb el desenvolupament tecnològic que ací analitzarem a partir de quatre de les seves principals variables.

### a) Autoabastament productiu i excedents dins l'espai comunitari

Abans de l'adhesió teníem un mercat propi per a les produccions animals, l'espanyol, amb uns índexs propers a l'autoabastament. Ara ens trobem integrats dins un mercat més gran, de 345 milions de persones (380 si comptem l'Espai Econòmic Europeu o EEE), però, alhora, sobresaturat en termes generals, amb excedents estructurals que pressionen a la baixa els preus de mercat. Actualment, la CE-12 assoleix un 108% d'autoabastament en carni de vaca, un 107% en carni de bou, un 113% en carni de vedella, un 105% en carni d'aviram, i un 104% en carni de porc (dades 1990). Només dins el sector carni el xai té un dèficit manifest, arribant al 81% del consum que, tanmateix, s'omple amb escreix mitjançant els acords comercials que té la Comunitat amb països tercers. Pel que fa als productes lactis la CE-12 assoleix un índex del 101% en productes frescos, del 270% en llet en pols sencera, del 145% en llet en pols descremada, del 107% en formatge, i del 115% en mantega. Finalment, en ous l'autoabastament arriba al 103%.

### b) Un consum dinàmic i diferenciat

Aquesta situació excedentària pot fer, en principi, pensar que els nostres mercats carnis poden esdevenir atractius als ulls externs, perquè mantinguin uns nivells de consum per sota del comunitari i es cregui possible augmentar-los (p.e. en carni de vaca, amb 12,6 kg per càpita, contra 21,8) (Taula I), o, tot el contrari, perquè tinguem uns nivells de

TAULA I. CONSUM DE CARNS A LA COMUNITAT (ANY 1990)

| Kg/cap/any | CEE-12 | UELB | DK    | D     | GR   | E    | F     | IRL  | IT   | PB   | P    | GB   |
|------------|--------|------|-------|-------|------|------|-------|------|------|------|------|------|
| Vacú       | 21,8   | 19,8 | 18,9  | 22,1  | 22,7 | 12,6 | 29,7  | 17,1 | 25,5 | 19,6 | 15,3 | 18,8 |
| Porc       | 39,3   | 44,9 | 64,2  | 57,8  | 21,0 | 47,1 | 37,2  | 35,4 | 31,5 | 45,5 | 28,6 | 24,1 |
| Xai        | 4,3    | 1,9  | 1,0   | 1,1   | 14,2 | 6,4  | 5,5   | 7,7  | 1,8  | 1,1  | 3,4  | 7,6  |
| Cavall     | 0,6    | 2,9  | 0,2   | 0,1   | —    | 0,2  | 1,0   | —    | 1,3  | 1,4  | 0,1  | —    |
| Aviram     | 18,5   | 16,5 | 11,7  | 12,4  | 16,5 | 22,6 | 21,6  | 21,7 | 19,4 | 18,6 | 18,1 | 19,5 |
| Altres     | 8,3    | 10,2 | 9,3   | 6,6   | 6,4  | 9,0  | 16,1  | 13,2 | 7,5  | 2,2  | 8,0  | 4,1  |
| TOTAL      | 92,8   | 96,2 | 105,3 | 100,1 | 80,8 | 97,9 | 111,1 | 95,1 | 87,0 | 88,4 | 73,5 | 74,1 |

consum molt alts, de per si temptadors (p.e. en porc, amb 47,1 kg per càpita contra 39,3 a la CE-12). El mateix pot afirmar-se en productes lleterers, on els índexs de consum espanyols són molt més baixos que els comunitaris: de 4 kg/any per càpita de formatge enfront dels 11 kg de la CE-12, o els de mantega enfront dels 5 de la CE-12. En ous, per contra, els consumidors espanyols arriben als 16 kg/any enfront dels 13 de la CE-12. Òbviament, que hi hagi una pèrdua de quota o no del mercat espanyol i català per a les nostres produccions depèn, en una part, dels preus i les qualitats que el nostre sector ramader i la transformació puguin oferir o, en altres paraules, del seu nivell de competitivitat. Tema que analitzarem més endavant. D'altra banda, pel que fa estrictament al consum, cal tenir present factors que matisen l'eventual risc que hem esmentat:

- En primer lloc, cal veure si no hi ha barres d'entrada per a determinats segments d'aquests mercats. La principal barrera d'entrada amb què cal comptar és la dels hàbits dels nostres consumidors, espanyols i catalans, la seva identificació o lleialtat vers uns productes diferenciats dels de la resta d'Europa. Són particularment clares les fidelitats que el nostre consumidor té envers la carn rosada de vacuï, o envers la carn tendra i de color pàl·lid en el xai, d'animals de menys de 26 kg de pes viu, o envers determinats derivats carnis (pernil, fuet i embotits curats, en general), o envers determinats productes lactis (en aquest cas molt específics i més fàcilment substituïbles). Aquesta fidelitat és sense cap mena de dubte un avantatge

competitiu que cal reforçar, en la mesura que sigui possible. Una via tradicional per assolir aquest objectiu és, com veurem, la de les denominacions d'origen i de qualitat.

- Altrament, encara que això que acabem de dir sigui cert, també ho és que la demanda és un factor dinàmic, que si bé no es pot esperar que creixi a curt termini (pel mateix estancament de la població europea, la reduïda elasticitat-renda dels aliments, i els canvis de dieta, orientats a un menor consum de proteïnes animals) evoluciona i canvia. En aquest sentit, el consum tendeix, de la mà d'una distribució cada cop més internacionalitzada (mercès a les grans superfícies), a una certa estandarització, lligada al procés de creació d'un consumidor europeu tipus, amb unes característiques socio-econòmiques, culturals i demogràfiques cada dia més uniformes. No hi ha, doncs, altre remei que seguir amb cura l'evolució dels hàbits de la població, sobretot urbana, si no es volen perdre quotes del mercat català i peninsular. Pensem que, arran d'aquesta evolució, pot àdhuc modificar-se l'actual estructura de consum «aparent» de carn a Espanya per apropar-se a paràmetres comunitaris. Recordem que ara tenim al nostre mercat natural, el de l'Estat, una estructura del 48% en porc, el 23% en aviram, 12,9 % en vacuï, i el 6,5 % d'oví, quan a la CE-12 s'assoleix un 42,3 % en carn de porc, un 23,5% en vacuï, un 19,9% en aviram i un 4,1% en xai. Qualsevulla modificació d'aquesta estructura tindria un efecte negatiu en aquelles carns on Catalunya ara es



troba ben posicionada: porc, vedella i aviram. I quant als productes lleters no hem de perdre de vista que una bona part de la continuïtat de les nostres indústries làcties i, de retruc, de la nostra ramaderia lletera, pal de paller de comarques de la Catalunya Vella, depèn del fet que les primeres sàpiguen posicionar-se en la fabricació dels nous productes que demanen els consumidors (primant aspectes com la salut, la comoditat, la simbologia social, la presentació, etc.). Ho veurem en el seu moment.

### **c) Les tendències actuals del consum de carns i lactis**

Quant a les carns, cal distingir segons les espècies. Així, la demanda de carn de xai, malgrat la seva alta territorialització i el seu baix nivell de consum, creix a tota la Comunitat a diferència de les seves competidores (s'ha passat de consumir 900.000 t, el 1980, a quasi 1,5 milions, el 1990). Al seu costat també té una evolució positiva la carn d'aviram, mercès, sobretot, a la restauració. Per contra, pateix una davallada general la carn de vaca provocada, en bona part, pels continus afers sanitaris. I, per la seva part, la carn de porc cada cop té més problemes de sortida als països amb uns nivells de consum avui més alts, a la qual cosa s'han afegit continus problemes sanitaris. El porc només va mantenir durant la dècada dels 80 un cert creixement als països del sud (de + 2,4% a Espanya). Són factors favorables a l'augment de la demanda a nivell comunitari de carns blanques i de xai: la importància creixent dels menjars fora de casa (que afavoreixen les carns de cuina ràpida i/o congelada), els problemes, ja esmentats, que han patit les altres carns, per intoxicacions o malalties, i la imatge de carn més «natural» que manté específicament la carn de xai.

Quant als productes, lleters és d'esperar una baixa del consum de llet, seguint la tònica del passat immediat (que a Catalunya ha passat de 121 litres per càpita, el 1988, a 117, el 1990), paral·lela a un increment del consum de productes transformats, amb un valor afegit més gran per a la indústria (formatges, iogurts, nata, postres i begudes a base de llet).

### **d) L'impacte de l'obertura dels mercats i el GATT sobre la demanda**

Cal assenyalar, per acabar, que aquests canvis en la demanda potencial de carns de la Comunitat no necessàriament ha de ser coberta per la producció dels Dotze. Pot, en bona part, provenir de països tercers, arran dels acords comercials signats, a nivell bilateral (amb els països de l'Est, amb els integrants de l'EEE), o del mateix acord multilateral del GATT. L'abast d'aquests compromisos, l'estudiarem quan entrem a l'anàlisi de l'oferta externa. No oblidem, en aquest context, que la demanda de la restauració col·lectiva, un dels motors dels canvis en la demanda càrnia, afavoreix l'entrada de carns congelades de països tercers. Més difícil és, en principi, aquesta entrada de productes externs en el sector lacti: pel volum de producció que té la Comunitat, els seus estàndards de qualitat pel que fa a la llet fresca, i al desenvolupament de la seva indústria, capdavantera en l'àmbit mundial en bona part de transformats. Ara bé, és possible que algunes grans empreses làcties europees localitzin els seus nous centres de producció a les fronteres de la CE (p. e. Txèquia) i subministren des d'ells els mercats comunitaris, aprofitant els contingents creats arran el GATT.

## **ELS VECTORS DE L'OFERTA INTERNA**

D'entrada és bo recordar que l'oferta «interna» de la producció del Principat ja no és només la dels mercats catalans, ni la dels espanyols, sinó la dels Dotze i, si volem ser més exactes, la de l'Espai Econòmic Europeu. Aquesta oferta es caracteritza, alhora, per quatre vectors.

### **a) Un mercat interior integrat**

El primer element a tenir present seria l'alt grau d'integració assolit per les produccions animals i els seus principals transformats dins la Comunitat, mercès a factors estrictament institucionals. Aquests factors d'integració jurídic-institucional explicarien els volums dels intercanvis intracomunitaris assolits en les produccions animals (1991): 2,1

milions de t de carn de porc, 1,9 milions de t de carn de vaquí, 1,2 milions de t de formatges, 834.000 t de carn d'aviram, 594.000 t de mantega, 584.000 t de llet en pols, 583.000 t d'ous, o 398.000 t de llet condensada.

El primer element afavoridor d'aquesta progressiva integració dels mercats és l'existència de la mateixa PAC que, sota els principis d'«unitat de mercat» i «preferència comunitària», regula exhaustivament els aspectes productius i comercials dels sectors primaris. I complementa l'acció integradora de la PAC, donant-li suport material, el procés de consolidació d'un mercat únic agroalimentari, la principal manifestació del qual seria el volum del treball d'harmonització legislativa adoptat a favor dels intercanvis en produccions animals (en matèria de controls veterinaris, harmonització sanitària i zootècnica, pinsos, o medicaments veterinaris). Fruit d'aquest treball pot afirmar-se que avui tenim una base ramadera-industrial fortament europeïtzada, amb paràmetres homogenis productius i comercials (condicions de subministrament, condicions sanitàries i veterinàries, normes alimentàries, drets econòmics dels consumidors, llibertat de capitals, de transferència tecnològica, garanties de lleialtat comercial, etc.), que imposa, d'una forma quasi natural, el disseny d'estratègies empresarials d'àmbit continental (internacionalització). I en aquest context, la indubtable divergència existent en altres àmbits (monetari, social, fiscal, financer, medioambiental, energètic) ve justificada, en bona part, pel poc temps de vida d'aquest mercat interior i l'insuficient grau de realització de la seva continuació lògica, la Unió Econòmica i Monetària (UEM).

## b) Els fluxos comercials espanyols i catalans a partir de l'adhesió

Alhora, l'esmentat marc institucional supranacional hauria permès desenvolupar, a partir de l'adhesió, els intercanvis en produccions animals d'Espanya i Catalunya, molt especialment amb els mercats de la resta d'estats membres, en ambdós sentits (Taules II i III). Fruit d'aquest procés avui el 19% de les importacions agroalimentàries de Catalunya correspondrien a productes animals, com també quasi el 17% de les seves exportacions agroalimentàries (Taula III). Cal asse-

TAULA II: BALANÇA COMERCIAL DE PRODUCTES ANIMALS D'ESPANYA DES DE L'ADHESIÓ  
(EN MILERS DE MILIONS DE PTA.)

|                                           | Importacions/Introduccions |       |       |       |       |       |       | Exportacions/Expedicions |      |      |      |      |      |      |
|-------------------------------------------|----------------------------|-------|-------|-------|-------|-------|-------|--------------------------|------|------|------|------|------|------|
|                                           | 1986                       | 1987  | 1988  | 1989  | 1990  | 1991  | 1992  | 1986                     | 1987 | 1988 | 1989 | 1990 | 1991 | 1992 |
| Animals vius                              | 22,7                       | 19,1  | 20,0  | 36,1  | 32,9  | 37,6  | 41,8  | 2,3                      | 3,5  | 2,6  | 3,0  | 4,1  | 4,4  | 7,3  |
| Alt. prods. anim.                         | 4,1                        | 5,1   | 6,1   | 7,1   | 6,9   | 7,0   | 7,1   | 1,8                      | 2,9  | 2,8  | 3,2  | 3,6  | 3,3  | 3,8  |
| Carns                                     | 35,1                       | 35,9  | 42,8  | 58,6  | 63,9  | 73,5  | 78,1  | 6,6                      | 10,5 | 13,5 | 20,5 | 27,4 | 21,7 | 33,4 |
| Llet/làctics                              | 33,0                       | 31,4  | 41,6  | 48,7  | 46,1  | 53,2  | 65,5  | 3,4                      | 8,6  | 15,6 | 19,2 | 16,9 | 15,9 | 21,3 |
| Conserves                                 | 11,7                       | 16,1  | 19,6  | 21,6  | 25,8  | 29,7  | 36,5  | 11,6                     | 13,1 | 13,2 | 15,0 | 14,5 | 17,4 | 18,7 |
| TOTAL                                     | 106,6                      | 107,6 | 130,1 | 172,1 | 175,6 | 201,0 | 229,0 | 25,7                     | 38,6 | 47,7 | 60,9 | 66,5 | 62,7 | 84,5 |
| % s/ fluxos agroalimentaris (exclòs peix) | 18,7%                      | 19,0% | 19,8% | 23,3% | 22,5% | 21,8% | 22,6% | 4,3%                     | 5,3% | 6,1% | 7,9% | 8,3% | 6,8% | 8,7% |



TAULA III: BALANÇA COMERCIAL DE PRODUCTES ANIMALS DE CATALUNYA DES DE L'ADHESIÓ  
(EN MILERS DE MILIONS PTA.)

|                                             | Exportacions/Expedicions |      |       |       |       |       |       | Importacions/Introduccions |       |       |       |       |       |       |
|---------------------------------------------|--------------------------|------|-------|-------|-------|-------|-------|----------------------------|-------|-------|-------|-------|-------|-------|
|                                             | 1986                     | 1987 | 1988  | 1989  | 1990  | 1991  | 1992  | 1986                       | 1987  | 1988  | 1989  | 1990  | 1991  | 1992  |
| Animals vius                                | 1,06                     | 1,48 | 1,21  | 1,45  | 1,72  | 1,53  | 2,79  | 7,87                       | 7,91  | 6,51  | 12,35 | 13,83 | 14,95 | 17,33 |
| Alt. prods. anim.                           | 1,01                     | 1,47 | 1,52  | 2,01  | 2,30  | 1,65  | 1,96  | 1,78                       | 2,19  | 2,39  | 2,80  | 2,97  | 2,55  | 2,70  |
| Carns                                       | 2,25                     | 2,77 | 3,90  | 7,04  | 8,91  | 6,47  | 10,14 | 3,01                       | 3,22  | 5,24  | 7,82  | 9,05  | 8,69  | 9,80  |
| Llet/lactis                                 | 0,76                     | 0,85 | 2,26  | 2,20  | 2,43  | 4,40  | 4,64  | 9,74                       | 10,78 | 15,02 | 16,93 | 18,77 | 20,10 | 22,75 |
| Conserves                                   | 0,65                     | 0,51 | 0,60  | 0,75  | 1,05  | 1,30  | 1,81  | 2,56                       | 4,65  | 5,52  | 6,01  | 7,03  | 8,79  | 10,34 |
| TOTAL                                       | 5,73                     | 7,08 | 9,49  | 13,45 | 16,41 | 15,35 | 21,34 | 24,96                      | 28,75 | 34,68 | 45,91 | 51,65 | 55,08 | 62,92 |
| % s/ fluxos agroalimentaris (excloua pesca) | 7,5%                     | 8,0% | 10,5% | 14,3% | 14,7% | 12,9% | 16,8% | 12,9%                      | 14,6% | 14,5% | 17,8% | 18,1% | 17,5% | 19,1% |

nyalar que, malgrat el tradicional saldo deficitari, hi ha un creixement més ràpid, en termes percentuals, de les vendes catalanes a l'exterior (sobretot de carns) que de les compres (Taula III), que contrasta amb la desfavorable evolució del conjunt de l'Estat (Taula II). Reflex clar, primer, dels nivells de competència que tenen aquests mercats a la Comunitat, ofegats pels excedents, com ja s'ha comentat, i segon, de la importància del sector ramader a Catalunya.

### c) El sector primari: caràcters de la ramaderia catalana

L'estructura del sector agrari català és força divergent de l'espanyola i perfectament assimilable amb la de la Comunitat, amb un 60% de la PFA ocupada pels sectors ramaders, de la qual un 27% correspon al porc, un 10% a l'aviram, un 9% al vaquí, un 5% a la llet, un 5% als ous, un 2% a l'oví i cabrum, i un 1% als conills. A Catalunya es concentra el 40% de la producció total d'aviram de l'Estat, el 28% del porquí, el 10% del boví i el 4% de l'oví (Taula IV). Com es pot comprovar amb aquestes xifres, predomina la ramaderia de caràcter industrial, molt dependent del pinso, la qual cosa explica, alhora, el pes econòmic de la indústria de l'alimentació animal catalana, afavorida per una bona infraestructura portuària, a Barcelona i Tarragona, que permet l'entrada massiva de productes substitutius dels cereals (tortons, mandioca, gluten).

El cens ramader català assoleix actualment: 1.840.000 porcs d'engreix, 1.600.000 porcs de 20 a 50 kg, 1.200.000 garrins, quasi 450.000 truges; uns 35 milions de caps d'aviram; 1.123.000 caps d'oví, dels quals 850.000 tenen dret a prima, i 277.000 vedells d'engreix de menys d'un any, unes 120.000 vaques lleteres, de les quals 109.000 tenen més de dos anys, i 48.000 vaques de carn. Per la seva importància, nosaltres només ens centrarem en l'estudi de dos subsectors primaris: el del porc, i el del vaquí de carn. L'altre gran subsector, el lleter, entenem que en bona part depèn de l'evolució de la indústria i el deixem per a l'apartat 3.d.

Algunes dades ens mostren la importància del porc per a l'economia agroalimentària catalana: un 63% de les explotacions tenen bestiar porquí (que representen el 12% de l'Es

TAULA IV. CENS RAMADERNS, DE LA CE-12, ESPANYA I CATALUNYA  
(DADES PROVISIONALS A DESEMBRE DE 1992, EN MILERS DE CAPS)

|                        | CE-12   | Espanya | Catalunya | % C/E |
|------------------------|---------|---------|-----------|-------|
| <b>Porc</b>            | 109.461 | 18.177  | 5.083     | 28%   |
| • Porcs < 50 Kg        | 56.369  | 8.576   | 2.780     | 32%   |
| • Porcs d'engreix      | 40.652  | 7.400   | 1.840     | 25%   |
| • Mascles reproductors | 455     | 87      | 17        | 19%   |
| • Truges               | 11.977  | 2.114   | 446       | 21%   |
| <b>Vaquí</b>           | 79.645  | 4.967   | 503       | 10%   |
| • Animals < 1 any      | 23.300  | 1.500   | 304       | 20%   |
| • Vaques llet > 2 anys | 21.925  | 1.490   | 109       | 7%    |
| • Altres               | 34.420  | 1.977   | 90        | 4%    |
| <b>Oví i cabrum</b>    | 111.178 | 27.440  | 1.186     | 4%    |
| • Oví                  | 99.142  | 24.470  | 1.123     | 4%    |
| • Cabrum               | 12.036  | 2.670   | 63        | 2%    |

tat, amb un 28% del cens); un 32% de la producció espanyola se sacrifica a Catalunya; hi ha una forta especialització vers l'engreix (amb un 62% de la capacitat total) que produeix només el 25% dels garrins que engreixem; alhora que un 34% de la fabricació del pinso de l'Estat es localitza al Principat. El sector del porc és, d'altra banda, un mercat molt liberalitzat en l'àmbit comunitari, que comporta una forta competència, particularment manifesta amb el desviament automàtic dels fluxos comercials entre els països, quan apareixen problemes sanitaris en algunes zones. La greu situació a què ha arribat durant el 1993, en el qual els preus van caure després de molts anys per sota dels 100 ECUS/100 kg, pot fer pensar que no solament ens trobem davant un problema veterinari, conjuntural, que ha agreujat els ja coneguts efectes del cicle productiu. Potser ens trobem davant d'una crisi porquina estructural d'àmbit comunitari originada per una oferta que creix molt més ràpidament que la demanda, malgrat ja ser excedentaris (sobretot a França, els Països Baixos i Bèlgica). Fins a la data, aquestes situacions de crisi, temporals, s'havien solucionat mitjançant la instauració de restitucions especials per a l'exportació a mercats no tradicionals (p.e. els estats de l'ex-URSS), el sacrifici de truges com a mesura d'autoregulació i la introducció d'ajuts a l'emmagatzematge privat. La qüestió és si aquestes respostes seran suficients a termini mitjà dins el marc que impo-

sa el recent acord del GATT. És força probable que el sector comunitari del porc hagi de reduir fortament la seva capacitat productiva. En aquesta eventualitat, Catalunya es troba ben posicionada en termes de competitivitat, mercès, en bona part, al règim d'integració predominant (que afecta el 70% de les places d'engreix), i els nivells sanitaris, tecnològics i de recerca assolits. Alhora, el sistema de producció industrial establert pot veure's afavorit per una baixa dels preus dels cereals arran de la darrera reforma de la PAC. La possible disminució del cost de l'engreixament que es derivaria d'això podria permetre competir amb la resta de carns i, àdhuc, guanyar una certa quota (a càrrec del vaquí?). D'altra banda, tenim un avantatge, almenys conjuntural, que són els menors nivells de contaminació de les aigües que pateixen altres zones competidores de la Comunitat, obligades a aplicar, d'una manera inexcusable, la Directiva 91/676. No obstant això, aquest condicionant existeix també per nosaltres i caldria que preparéssim les nostres explotacions, sense pressa però sense pausa, per a aquest nou entorn. Complementàriament, no hem d'oblidar les inversions que comportarà l'aplicació de les normes comunitàries de protecció dels animals (Directiva 91/630). A part d'aquests factors, les accions amb vista al futur d'anar encaminades, sobretot, al foment de la integració horitzontal en cicle tancat, l'adopció definitiva de la classificació EUROP, del tot necessària si



volem exportar, i la consolidació d'unes estructures comercials idònies per a competir a nivell comunitari.

Respecte al subsector del vaquí, el seu futur dins el marc comunitari depèn, en darrer terme, dels efectes de la reforma de la PAC. Avui, quan comença a aplicar-se, aquest mercat es troba en ple procés de reestructuració del qual pot sortir una caiguda de la producció del 10% entre 1992 i 1993, amb la qual es posarà als nivells de 1989, després del fort increment que va significar la unificació alemanya i la importació massiva de vedells dels Països de l'Est. Expliquen aquesta reducció de la cabanya: la finalització del cicle natural productiu del vaquí, després d'assolir, el 1991, el seu punt d'inflexió, la retenció d'animals aplicada durant 1992 per augmentar el nivell de referència per a les futures primes, les limitacions imposades a les importacions amb contingent, i l'espectacular augment de les exportacions d'animals vius en els darrers mesos. Aquesta caiguda va notar-se en el mercat i els preus es van contenir, fins al punt que van poder baixar sense problemes els preus a la intervenció. Per a 1995/1996 es preveu una certa recuperació de la producció, de caràcter cíclic, per l'augment de les vaques alletants (que provocaran les primes establertes amb la darrera reforma de la PAC i la disminució de les quotes lleteres) i la progressiva reducció del nombre de vedells per al sacrifici (per no gaudir de mesures específiques de suport i esdevenir producció de grans bovins). Les mesures restrictives imposades dins l'OCM (factors de densitat, límit del pes de les canals per a la intervenció) tardaran a tenir els seus efectes, la qual cosa, lligada com hem vist a un consum estancat o a la baixa, fa pensar en un augment de la producció a termini mitjà que haurà de ser controlat si es volen complir les restrictives mesures aprovades dins el GATT (no solament per al sector del vaquí de carn, també per al sector lleter, amb una probable reducció més gran de les quotes). Cal, doncs, preparar-se per a una forta reestructuració sectorial que les produccions internes poden sentir d'una forma especial.

En aquest sentit, diguem que a Espanya i a Catalunya influiran directament la producció de carn els programes de cessament de la producció lletera i el disseny d'un sistema de primes pensat per a una ramaderia que no és la nostra. Davant aquest fet, els ramaders es

pot preveure que actuaran en dos sentits: d'una banda, un cert nombre de ramaders «mixtos» es convertiran en productors de vaques alletants, en funció que les primes comunitàries compensin les baixades de preus dels bovins joves; i de l'altra, s'anirà vers la producció de vedells de més de 10 mesos cercant el cobrament de les primes. Tanmateix, sembla un error que els ramaders catalans es fiïn només dels ajuts comunitaris en prendre les seves decisions econòmiques, entrant a jugar en un camp on difícilment podem guanyar davant unes ramaderies amb condicions més avantatjoses per als sistemes extensius, i donant l'esquena als nostres punts forts: una estructura de ramaderia industrial consolidada, amb un sector de fabricació del pinso eficient (que pot sortir beneficiat de qualsevulla baixa dels preus dels cereals, per petita que sigui), i un consumidor acostumat a la carn rosada. Caldria, doncs, especialitzar-se potser en les canals lleugeres o ultralleugeres (animals de menys de 8 mesos) i implantar una agressiva política de marques, amb un estricte control de qualitat i sanitari, que consolidés els nostres mercats davant la creixent competència.

Tanmateix, és la nostra opinió personal, la carn rosada està condemnada a perdre una certa quota de mercat a favor de la carn roja, de l'exterior o d'altres zones de l'Estat que, en alguna proporció, seria bo que la nostra ramaderia més especialitzada, de caràcter extensiu, del Pirineu i Pre-pirineu, retingués. Una política de denominacions d'origen, rigorosa, ben dirigida i ambiciosa, que superés els tradicionals recels «comarcalistes», un control estricte del frau que representa l'ús del «clembuterol» o nous productes semblants, la constitució de xarxes de comercialització conjuntes per a amples àrees de muntanya, i la continuació en els esforços de millora de la base genètica, podrien reforçar aquesta opció.

## **d) El sector transformador carni i lleter**

Alhora que es ratifica el pes de la ramaderia dins el sector primari és oportú tenir present la importància que té la indústria lligada a les produccions animals dins el conjunt de l'agroindústria: a Espanya (Taula V) el primer subsector agroalimentari per la seva pro-

TAULA V. DADES ESTRUCTURALS DELS SUBSECTORS DE L'ALIMENTACIÓ I BEGUDES (SENSE TABACS) A ESPANYA PER ORDRE D'IMPORTÀNCIA EN LA PRODUCCIÓ BRUTA

| Ordre de subsectors de l'agroindústria | Nombre d'establiments | % producció bruta total | % ocupació del sector |
|----------------------------------------|-----------------------|-------------------------|-----------------------|
| 1. Excorxadors i carn                  | 4.065                 | 17,5%                   | 15,4%                 |
| 2. Lactis                              | 593                   | 11,7%                   | 7,0%                  |
| 3. Alimentació animal                  | 958                   | 11,1%                   | 3,4%                  |
| 4. Olis i greixos                      | 1.936                 | 10,7%                   | 3,5%                  |
| 5. Pa/pastissos/galet.                 | 22.952                | 9,3%                    | 29,0%                 |
| 6. Aliments diversos                   | 1.465                 | 7,9%                    | 6,2%                  |
| 7. Vi                                  | 4.398                 | 6,0%                    | 5,0%                  |
| 8. Begudes analcohòl.                  | 866                   | 5,4%                    | 5,1%                  |
| 9. Molinaria                           | 2.210                 | 4,9%                    | 2,8%                  |
| 10. Conserves vegetals                 | 732                   | 4,4%                    | 7,7%                  |
| 11. Cervesa                            | 39                    | 4,2%                    | 3,6%                  |
| 12. Conserves de peix                  | 393                   | 3,4%                    | 4,7%                  |
| 13. Sucre                              | 32                    | 2,7%                    | 1,5%                  |
| 14. Cacao/xocolata/dolç                | 454                   | 2,5%                    | 3,1%                  |
| 15. Licors                             | 221                   | 2,3%                    | 1,3%                  |
| 16. Alcohols                           | 76                    | 1,0%                    | 0,4%                  |
| 17. Sidreria                           | 170                   | 0,2%                    | 3,6%                  |
| Total Espanya                          | 41.560                | 100%                    | 100%                  |

ducció dins l'agroalimentació és el dels escorxadors i carnis (amb un 17,5%), que alhora representa el 15,4% de l'ocupació del sector. Tot seguit ve el lacti, amb un 11,7% de la producció i un 7% de l'ocupació. I, immediatament, ve l'alimentació animal, que representa un 11,1% de la producció i el 3,4% de l'ocupació. En total, aquests tres subsectors assoleixen a Espanya un 40,3% de la producció agroalimentària i una quarta part dels ocupats. Uns percentatges, doncs, molt importants. Pel que fa a Catalunya (Taula VI) l'estructura canvia un xic, pel mateix pes de la indústria alimentària de segona transformació que ací tenim, i l'especialització ramadera del nostre sector agrari. Ambdós factors expliquen que: primer, el principal subsector en producció sigui ací el d'aliments diversos (que inclou el conjunt de cafè, sopes, salses, «snaks», aliments infantils i dietètics), seguit de l'alimentació animal, amb un 16,2% de la producció agroalimentària i un 1,6% de l'ocupació; el subsector lacti, amb un 12,5% de la producció i un 6,9% dels ocupats totals; i, tot seguit, el subsector carni, amb un 7% de la producció i un 27,1% de l'ocupació. Glo-

balment, els subsectors lleter, carni i del pinso representarien per a Catalunya un 35,7% de la producció bruta agroalimentària i un 35,6% de l'ocupació del sector (15.150 treballadors directes, dels quals 11.534 es trobarien dins les indústries càrnies i 2.936 a les làcties). Nosaltres ens limitarem a comentar els dos principals subsectors de la transformació animal: el de la indústria càrnia i el dels productes lactis.

Comencem pel subsector carni. Aquest subsector inclou dos grans conjunts: el dels escorxadors i el de la indústria d'elaborats. En el primer, Catalunya representa avui el 25% del total de la producció estatal, i quant al segon, assoleix, amb unes 600 empreses, el 15%. En comparació a la resta d'Autonomies espanyoles, Catalunya és ací, doncs, líder indiscutit, tant en nombre d'establiments, com en ocupació i generació de valor afegit, en un subsector que té, globalment, alguns punts febles que cal superar si volem garantir una integració equilibrada dins el mercat únic. Entre aquests punts febles esmentarem: a) l'alt grau d'atomització i petita dimensió dels establiments (un 20% dels centres catalans



TAULA VI. DADES ESTRUCTURALS DELS SUBSECTORS DE L'ALIMENTACIÓ I BEGUDES (SENSE TABACS) A CATALUNYA PER ORDRE D'IMPORTÀNCIA EN LA PRODUCCIÓ BRUTA

| Ordre de subsectors de l'agroindústria | Nombre d'establiments | % producció bruta total | % ocupació del sector |
|----------------------------------------|-----------------------|-------------------------|-----------------------|
| 1. Aliments diversos                   | 350                   | 21,2%                   | 8,1%                  |
| 2. Alimentació animal                  | 680                   | 16,2%                   | 1,6%                  |
| 3. Lactis                              | 96                    | 12,5%                   | 6,9%                  |
| 4. Escorxadors i carn                  | 604                   | 7,0%                    | 27,1%                 |
| 5. Vi                                  | 167                   | 6,6%                    | 6,1%                  |
| 6. Begudes analcohòl.                  | 104                   | 5,6%                    | 6,6%                  |
| 7. Pa/pastissos/sucre                  | 1.239                 | 5,6%                    | 28,2%                 |
| 8. Olis i greixos                      | 113                   | 4,6%                    | 2,6%                  |
| 9. Cervesa                             | 20                    | 4,2%                    | 3,2%                  |
| 10. Begudes alcohòl.                   | 42                    | 3,5%                    | 0,6%                  |
| 11. Cacao/xocolata                     | 478                   | 2,7%                    | 7,7%                  |
| 12. Molineria                          | 86                    | 2,4%                    | 5,0%                  |
| 13. Conserves                          | 65                    | 0,1%                    | 2,9%                  |
| Total Catalunya                        | 3.481                 | 100%                    | 100%                  |

produceix un 82% dels elaborats, amb 478 centres de menys de 10 treballadors; un 60% dels cens d'empreses produeixen menys de 500 t anuals); b) les baixes barreres d'entrada vers els potencials competidors (sobretot per als excorxadors, que s'agreuja per la facilitat més gran de compra a l'exterior de les indústries que acompanya el mercat únic); c) la poca especialització i/o diferenciació dels productes (amb unes indústries que, en general, elaboren només tres o quatre grups de productes diferents); d) la seva poca experiència exportadora (un 38% de la producció es consumeix a la mateixa Catalunya, un 60% a la resta de l'Estat, i només un 2% s'exporta); e) fruit de tot això, la seva supercapacitat, amb el 29,24% (1.129.830 t) del volum de producció espanyol de les indústries d'elaborats (atès que la seva dimensió, poca diversitat i sofisticació dels productes, o manca de vocació exportadora, els condemna a tenir infrautilitzades les instal·lacions i desaprofitar, en conseqüència, l'esforç inversor realitzat en els darrers anys). Tot això fa endevinar una forta lluita en el futur per les quotes de mercat, agreujada per una demanda quasi estancada, la forta sensibilitat al preu de molts productes, poc elaborats, que ací fabriquem, l'amenaça permanent dels escàndols sanitaris, que poden malmetre tots els esforços, el reforçament

progressiu de productes substitutius via l'èmfasi en la dieta mediterrània (peix a costa de la carn) i, finalment, el fort i diferent impacte que sobre els establiments carnis tindrà la darrera Directiva de taxes per inspecció veterinària (que poden deteriorar la competitivitat dels excorxadors amb més volum de sacrifici, dins dels quals, en l'àmbit estatal, es troben una part substancial dels catalans). No oblidem, d'altra banda, que en el sector carni es troba un dels nivells més grans de valor generat per al productor: amb un 65%, contra un 19% de la transformació i un 16% de la distribució. Es pot, doncs, comprendre la importància que té per al nostre sector primari la consolidació i el reforçament de les empreses càrnies.

En aquest sentit, cal dir que aquests punts febles coexisteixen amb una voluntat evident de modernització empresarial, clarament expressada en la utilització massiva que s'ha fet dels ajuts públics, dins el marc del Pla d'escorxadors, per adequar-se a les regulacions tècnico-sanitàries comunitàries, o dels plans de modernització agroindustrial aplicats a la llum del Reglament (CEE) 866/90, vers l'assoliment de productes amb més valor afegit i imatge. Sobre aquesta voluntat els eixos de treball del sector amb vista al futur han de ser, amb el lògic suport dels poders públics: a) la continuació de la reestructura-

ció del sector (lligada a l'homologació en el cas dels escorxadors) per assolir empreses de més dimensió i més especialitzades (en uns tipus de carns, en uns tipus de productes o en uns tipus de clients), que consolidin nínxols de mercat; b) el foment de la política de marques, per diferenciar i garantir la qualitat dels propis productes, aprofitant el nou marc comunitari de denominacions, la qual cosa pot permetre reforçar la captivitat del nostre consumidor; c) el reforçament de la formació del personal i la recerca; i d) sobre la base de la qualitat i la marca, preparar estratègies agressives d'exportació sota la forma de consorcis que permetin compensar la manca de dimensió, i no necessàriament vers Europa (per ser mercats molt difícils i sofisticats), sinó també, dins els elaborats, vers Hispanoamèrica i Extrem Orient (mercats en clar creixement i no ocupats per marques consolidades). Cal, a més, tenir present que els productes elaborats carnis que actualment importem es limiten al pernil dolç (de Dinamarca, França i Països Baixos), llonganissa-salsitxó (de Dinamarca i Països Baixos), i alguns embotits curats (d'Alemanya i Itàlia). Això ve de la mà de l'existència de fortes barreres específiques d'entrada als productes elaborats forans que cal aprofitar, com són: a) un consum molt regionalitzat (àdhuc en carns, amb una forta preferència per la carn rosada, els pollastres grocs, o el porc amb poca grassa); b) un pes molt gran de petit comerç (80% del total), que dificulta la importació per la distribució, lligat a una gran importància de l'activitat del tall per part del carnisser a costa de la marca (estrangera o nacional); i c) un pes de pre-envasat molt inferior al d'altres països. També cal considerar punts forts el fet de tenir a Catalunya un nucli d'empreses líder dins el context espanyol, amb unes dimensions idònies: amb 4 dels 10 primers escorxadors espanyols en volum de sacrifici, una clara hegemonia en el sector de l'aviram, i 6 empreses d'elaborats dins les 20 primeres d'Espanya.

Quant al segon gran subsector transformador, el lleter, com és conegut, pateix actualment una forta reestructuració des de l'adhesió, en part per la situació de desavantatge de partida (amb uns preus de la llet molt més alts que a la resta de la Comunitat i unes empreses amb poca capacitat) i, en segon lloc, per la desastrosa forma en què s'han aplicat les quotes lleteres. Això en un context de

manca de llet, tant en l'àmbit del Principat com del conjunt espanyol (una quarta part es compra fora de Catalunya, a la resta d'Espanya o al sud de França) que, lògicament, va fer que els preus de la primera matèria tendissin a l'alça, deteriorant la competitivitat de les indústries. Cal tenir molt present que la indústria lletera té un paper directe de vertebració del territori, en la mesura que garanteix una activitat productiva en amples comarques amb poques alternatives econòmiques. En aquest sentit, no és exagerat afirmar que el futur del sector lleter va lligat al futur de la indústria (afirmació que, a la inversa, és menys certa avui). Sobretot perquè el futur del sector va lligat al desenvolupament de nous productes, amb més valor afegit i adaptats a la demanda, davant la caiguda permanent del consum de llet líquida. Cal, doncs, malgrat tot, continuar el fort procés inversor dels darrers anys en equipaments, amb l'horitzó prioritari dels transformats (formatges frescos, nata, begudes a base de llet, iogurts, postres), com a únic camí per mantenir les quotes de mercat internes, combatre les creixents importacions d'ultrafrescos amb «euromarques», afavorides per la seva implantació arreu de l'Estat i, àdhuc, guanyar certs mercats externs (comunitaris o no), en la mesura que es mantingui la pesseta devaluada. En aquest darrer sentit, és bo saber que recents estudis de prospectiva diuen que assistirem a un fort increment de la demanda de productes lleter a l'Àsia del sud-est (Japó, Malàisia, Tailàndia, Filipines, Indonèsia, Singapur), a l'Orient Mitjà nord d'Àfrica (Iran, Aràbia Saudita, Algèria, Egipte), i a Amèrica del Sud (Mèxic, Veneçuela, Brasil). Fruit d'aquest fet, les importacions a aquestes àrees podrien passar de 9.299 milions de t d'equivalent de llet, el 1990, a 12.432 milers, el 1996 (o sigui, un 34% més) que, *a priori*, els grans fabricants comunitaris (i/o catalans) no hauríem de donar per perdudes a favor dels Estats Units, Nova Zelanda o Austràlia.

És clar, d'altra banda, per acabar, que una forma paral·lela de millorar la competitivitat de la nostra indústria és reforçar el sector primari perquè pugui assolir unes dimensions de les explotacions idònies per competir en costos amb les seves homònimes europees (ara un 64% de les explotacions tenen encara menys de 20 vaques, i representen el 30% de la cabanya) i, alhora, complir les creixents



exigències bacteriològiques, de grassa, proteïnes, que imposa el mercat únic. En aquest context, creiem fonamental instaurar, a termini mitjà per la part autonòmica, un programa de compra de quotes lleteres que permeti garantir el creixement de les explotacions més competitives, i entenem que és un greu error que, periòdicament, s'aixequin veus demanant la implantació de «quotes autonòmiques», oblidant-se que Catalunya és deficitària, com ja hem dit, en llet, i en aquest sentit ens interessa tenir un règim el més liberal possible dins d'aquest sector si no volem sacrificar les nostres pròpies explotacions de les zones més desfavorides a favor de les més grans, modernes i necessitades de llet.

## **ELS VECTORS DE L'OFERTA EXTERNA COMUNITÀRIA**

La Comunitat i la PAC, malgrat tenir com un dels seus principis bàsics la realització d'un mercat únic i integrat, amb aplicació d'una certa «preferència comunitària», té, alhora, una sèrie de compromisos multilaterals (en el marc del GATT, o de l'acord de Lomé, a favor dels països ACP o ex-colònies europees), bilaterals (en el sector que ens ocupa, sobretot amb els Països de l'Est, amb els socis de l'Espai Econòmic Europeu i alguns estats de l'Amèrica Llatina), i unilaterals (dins el context del Sistema de Preferències Generalitzades o SPG). Fruit d'aquest marc, actualment s'importen unes quantitats no menyspreables de productes animals («accés corrent» en terminologia GATT) que cal tenir presents i que agreugen la situació excendentària dels nostres mercats.

### **a) La situació actual: els fluxos comercials amb els països tercers**

Especialment importants són avui les compres comunitàries de vaca, ovi i productes lleteres. La resta de productes tenen un pes substancialment més petit en comparació a la producció pròpia: en el porc de 84.000 t l'any 1991 (enfront d'una producció interna de 13.434.000 t), a l'aviram de 151.511 t (amb una producció pròpia de 6.722.000 t), i de 35.000 t en ous (quan la producció comunitària assolix les 5.007.000 t).

Al sector de la carn de vaca la Comunitat, malgrat ser com ja hem dit autosuficient, és un dels grans importadors mundials: al voltant de les 500.000 t anuals, basant-se en diferents acords: el GATT (947.600 caps i 53.000 t de carn congelada), l'Acord de Lomé (38.100 t), i els diferents acords bilaterals existents (a favor dels grans països productors d'Amèrica del Sud, els països de l'est d'Europa i alguns països de l'AELC com Àustria, Suècia i Suïssa). A més, el darrer mes de març de 1994, per compensar els països productors d'oleaginoses de les restriccions derivades del nou règim comunitari, van atorgar-se nous contingents de carn a Argentina, Canadà, i Polònia, entre altres (18.000 t de carn de vaca d'alta qualitat, 15.500 t de carn d'aviram, 7.000 de porc, i 2.500 t de carn de polla d'Índia). En els darrers anys les importacions comunitàries han vingut en un 40% de l'Amèrica del Sud, un 16% d'Àustria, un 12% de l'ex-Iugoeslàvia, un 10% de l'Europa de l'Est, un 6% dels països ACP i un 4% d'Oceania.

En l'oví, per la seva part, es dona la paradoxa que la Comunitat té compromisos internacionals de compra a l'exterior al voltant de les 320.000 t l'any, que, a l'hora de la veritat, no pot complir. El 1991 importà 257.917 t, de les quals 198.872 eren de Nova Zelanda. Aquesta situació s'ha salvat, transitòriament, mercès a acords d'autolimitació que, tanmateix, no podran fer-se efectius a partir de l'entrada en vigor de l'acord del GATT.

Finalment, diguem que la CE, el primer productor mundial de lactis i amb un nivell d'autoabastament molt superior a 100, va reconèixer a Nova Zelanda, arran de l'adhesió de la Gran Bretanya, un règim preferencial d'importació de mantega per cobrir el consum britànic. Règim que s'ha mantingut malgrat s'acabés el tradicional dèficit britànic i, sota l'OCM de productes lleteres, les Illes arribessin, àdhuc, a ser excendentàries. En aquest context, ara ens trobaríem que els excedents britànics anirien a la intervenció o als mercats continentals, competint amb les produccions de la RFA i els Països Baixos, mentre la mantega neozelandesa (55.000 t el 1992) hauria augmentat la seva quota a les Illes. A més, els esmentats acords amb Polònia, Hongria i l'ex-Txecoslovàquia haurien reduït els «prélèvements» dels productes provinents d'aquests països.

TAULA VII. RESUM DEL CONTINGUT GLOBAL DE L'ACORD AGRÍCOLA DEL GATT

| Capítols                    | Contingut de l'acord-base                           | Percentatge de reducció                                                                         | Base de càlcul          | Període aplicac.   | Conseqüències complementàries                                                                                                                   |
|-----------------------------|-----------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------|--------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| SUPORT INTERN (preus/ajuts) | Càlcul global d'acord a una Mesura Global de Suport | - 20% suport                                                                                    | 86/88                   | 95/2000            | • Acceptació de la reforma PAC<br>• Hi ha marge per a més ajuts                                                                                 |
| EXPORTACIONS subvencionades | - Subvencions<br>- Quantitats                       | - 36 % Subv.<br>- 21% Volum<br>Excepte:<br>• estocs<br>• ajut alimentari<br>• prods. transform. | 86/90<br>86/90<br>91/92 | 95/2000            | • Més control de l'oferta<br>• Més ajuts compensatoris<br>• Més exportació durant el període 95/2000                                            |
| IMPORTACIONS (Accés intern) | Tarifació de protecció<br>Accés mínim (% consum)    | - 36% drets aranzelaris<br>1er any: 3%<br>6è any: 5%                                            | 86/88<br>86/88          | 95/2000<br>95/2000 | • Clàusula de salvaguarda<br>• Control de compres PSC<br>• Contingents aranzelaris<br>• Límit conreu d'oleaginoses<br>• Més ajuts compensatoris |

## b) El nou marc extern derivat de l'acord de la Ronda Uruguai del GATT

Després de 8 anys de negociació va signar-se un acord de liberalització agrícola dins de la Ronda Uruguai del GATT que esdevé la lògica continuació de la reforma de la PAC de l'estiu de 1992, una reforma dels mecanismes interns d'unes porques OCM que necessitaven, implícitament, una reforma externa, per dues raons: la primera, per garantir l'assoliment dels seus objectius finals, en la mesura que un sistema de suport més obert i respectuós dels preus de mercat només té possibilitats de sobreviure dins uns mercats mundials estables; en segon lloc, per aconseguir el definitiu reconeixement internacional de la PAC que garantis la preservació dels seus mecanismes de suport i, en conseqüència, la consolidació de la pau comercial amb la resta de països.

D'altra banda, haurien jugat a favor de la signatura d'un acord dins el GATT des de la perspectiva europea, i catalana, altres factors no específicament agraris: d'una manera general, la necessitat de dinamitzar el comerç mundial global en una fase recessiva com l'actual; d'una manera més particular, l'estructura econòmica catalana, bàsicament industrial i de serveis, malgrat no trobar-se especialment orientada vers l'exportació a països tercers i, de forma més concreta, les potencialitats comercials que un acord de liberalització fa reals en un subsector tan important dins la indústria catalana com és el de la transformació agroalimentària. Un fet a significar en aquest context és que l'agricultura, que fins fa poc semblava que era l'«única responsable» d'un eventual fracàs de la Ronda, va ser el sector que més aviat va obtenir el seu redactat final i, a la recta final, els veritables problemes van traspasar-se a altres àmbits: àudio-visual, tèxtil, siderúrgia,



serveis marítims i aeris. Situació que, sens dubte, reflectiria més correctament la importància relativa de cada subsector per a economies desenvolupades com són la nord-americana i l'europea.

Quan es parla de l'impacte del nou acord signat sobre l'activitat agroalimentària cal, d'entrada, distingir entre: el sector agroindustrial, que surt com un guanyador net del GATT, i el sector primari, que hi surt globalment perdent en la mesura que no es trobi lligat a un fort sector transformador i comercial. No pot disfressar-se que el sector agrari comunitari, en conjunt, esdevé un dels sectors perjudicats per la Ronda, en termes de producció i de comerç, perquè es veu obligat a reduir la seva protecció, la qual cosa comportarà en síntesi: importar més, exportar menys, i, en conseqüència, produir menys. Darrera d'aquest acord del GATT hi ha, doncs, una forta reestructuració de l'agricultura europea perquè sigui més competitiva i, quan aquest objectiu no sigui possible, un problema de desenvolupament del món rural. I això amb independència que es reconegui que l'acord final conté millores per a l'agricultura europea, en general (i la francesa, en particular), en comparació al pre-acord agrícola de Blair House: millores centrades en l'extensió de la clàusula de pau, la flexibilització en l'aplicació de les reduccions de les exportacions subvencionades, l'agregació

dels productes afectats per l'accés als mercats, i el manteniment del nivell de suport intern.

### c) Contingut de l'acord: (I) La preservació de la PAC reformada

S'ha garantit la vigència de la PAC derivada de la reforma de 1992 durant un termini de 9 anys (1995/2000). Això es materialitza en la instauració d'una anomenada «clàusula de pau» per aquest període, enfront dels 6 anys previstos originàriament, per la qual els Estats Units no podran atacar els mecanismes de la PAC. El problema ací rau a saber què passarà quan acabi aquest termini de 9 anys. Únicament es diu que el manteniment de la clàusula de pau es podrà renegociar a partir del cinquè any.

### d) Contingut de l'acord: (II) El capítol exportador

La reducció de les exportacions subvencionades és la pactada a Blair House: del 36% en valor i del 21% en volum, a aplicar del 1995 al 2000. Tanmateix, la reducció del 21% es podrà calcular a partir dels anys 1991/1992 en lloc del 86/90 si les quantitats són superiors, sempre i quan s'arribi a l'any 2000 i

**TAULA VIII. EFECTES DE L'ACORD DE REDUCCIÓ DE LES QUANTITATS EXPORTADES PER LA CE-12 AMB SUBVENCIÓ PER ALS PRODUCTES RAMADERS MÉS IMPORTANTS**

Xifres arrodonides en milers de tones-Reducció 21% 1995/2000)

| Productes animals  | Situació passada |             | Aplicació de l'acord |            |                |                        |
|--------------------|------------------|-------------|----------------------|------------|----------------|------------------------|
|                    | Base: 86/90      | Base: 91/92 | Volum 1995           | Volum 2000 | Reducció anual | % Baixa (*) 91/92-2000 |
| Carn de vacuï      | 1.034(**)        | 1.324       | 1.119                | 817        | -60            | -38%                   |
| Carn de porc       | 509              | 490         | 491                  | 402        | -18            | -18%                   |
| Carn d'aviram      | 368              | 470         | 440                  | 291        | -30            | -38%                   |
| Ous                | 105              | 112         | 107                  | 83         | -5             | -26%                   |
| Mantega            | 463              | 273         | 447                  | 366        | -16            | -                      |
| Llet en pols       | 308              | 254         | 297                  | 243        | -11            | -4%                    |
| Formatges          | 386              | 427         | 407                  | 305        | -20            | -29%                   |
| Altres prods. llet | 1.188            | 1.208       | 1.161                | 938        | -45            | -22%                   |

(\*) 1986-90/2000 = -21%

(\*\*) Mitjana de les exportacions 1986/1992

següents a unes exportacions iguals a la mitjana del període 86/90 reduïda en un 21%. Dins les produccions animals s'exceptua d'aquest mètode de càlcul la carn de vaquí que, per tenir unes exportacions molt altes el 91/92, la base de la reducció es calcula a partir del període 1986-1992. Aquesta reducció s'aplicarà progressivament, i de forma flexible, de tal manera que puguin sortir regularment les quantitats emmagatzemades actualment (en vaquí de 650.000 t) mitjançant subvencions especials. Aquesta excepció a favor de les produccions excedentàries emmagatzemades (de cereals, llet i vaquí) i la substitució del període de referència del 86/90 pel 91/92 com a base inicial de la reducció, equivalen a un increment del nivell real de les exportacions durant el període 95/2000. L'augment s'avalua dins el capítol ramader en 102.000 t de formatges, 44.000 t per a la resta de productes lactis, 362.000 t de vaquí (que quasi representa el 65% dels excedents actuals), 253.000 t de carn d'aus, i 16.000 t d'ous.

Com ja estava previst a Blair House, els productes d'origen animal que avui no gaudeixen de subvenció (p.e. bona part dels formatges) ni l'ajut alimentari no es veuran afectats per aquestes reduccions en l'exportació. Això vol dir, entre altres coses, que aquesta darrera esdevindrà una de les sortides més importants per als futurs excedents, a finançar fora de la PAC. Com es pot endevinar, l'aplicació d'unes exportacions contingentes (sobre la mantega, la llet en pols, alguns formatges, les carns, o els ous) i, àdhuc, el nou ajut alimentari, portarà problemes de distribució, entre els països i entre les empreses. Es pot pensar que les autoritats, interessades perquè surtin els mateixos volums que en el passat, negociïn amb les empreses exportadores les subvencions per una quantitat «X» a canvi d'exportar-ne una de superior. Potser també que s'atorguin facilitats als exportadors per nodrir-se, a preus mundials, de determinats volums de producció interna (via el tràfic de perfeccionament actiu, o un sistema de «doble preu»). També és possible que siguin els grans operadors els qui gaudeixin, sobretot, d'aquest gènere d'operacions, la qual cosa pot comportar molts cops l'exclusió d'Espanya.

## e) Contingut de l'acord: (III) El capítol de l'accés als mercats

Aquest apartat de l'accés als mercats comunitaris comporta diferents elements: 1) La pèrdua de l'especificitat de la protecció externa de l'agricultura comunitària mitjançant la «tarificació», o conversió en aranzels fixos (anomenats «equivalents aranzelaris»), de totes les mesures vigents en frontera (contingents, drets variables,...), a partir de la diferència entre els preus d'entrada 86-88 i uns preus mundials 86-88; 2) un cop calculat l'«equivalent aranzelari 86-88», es preveu la seva reducció progressiva durant sis anys en un 36% de mitjana, de tal manera que la reducció mínima per a un producte no sigui inferior a un 15%, reforçada per unes «clàusules de salvaguarda» per fer front a caigudes excessives dels preus mundials o a increments extraordinaris dels volums de les importacions; 3) un «accés mínim» que començarà per un 3% del consum intern i assolirà al final un 5%, calculat, però, per categories agregades de productes (carns, lactis) i no per productes individuals (carn de porc, carn de vaquí, etc.), encara que finalment els contingents aranzelaris resultants s'apliquin per «línia tarifària» (mètode d'«agregació» que equival p.e., quant al 5% del consum, a un contingent mínim de 124.000 t de carn, a distribuir posteriorment per productes –taula IX–, ben diferent p.e. de les 600.000 t de porc que es derivarien d'un càlcul individual del 5%); 4) es consolida l'«accés corrent» del 86/88, o contingents preferencials existents en aquella data; i 5) en determinats supòsits (productes lleters, carn de porc, aviram) els contingents d'accés mínim podran incloure una part, o tot, dels contingents oberts fora del GATT, i en altres (carn de vaquí) s'ha decidit expressament que l'accés mínim no els reculli. Altrament, cal recordar que l'obertura de contingents aranzelaris d'accés mínims no vol dir que la Comunitat estigui obligada a importar les quantitats enllà fixades: senzillament, és un potencial comercial amb més facilitats per ser realitzat.

Les millores assolides en el capítol de les exportacions han de ser analitzades com una contraprestació a les concessions fetes en aquest capítol de l'accés als mercats que, altrament, ha vist sumar-s'hi un ventall de concessions complementàries. En primer



# TAULA IX. AVALUACIÓ DE L'ACCÉS MÍNIM CE-12 PER ALS PRODUCTES RAMADERS

(milers de tones)

| Producte    | Consum-base<br>86/87/88 | 3%<br>Consum | 5%<br>Consum | Importacions<br>campanya<br>89/90 | Conting.<br>d'accés<br>mínim | Conting.<br>d'accés<br>corrent | Conting.<br>86/88 |
|-------------|-------------------------|--------------|--------------|-----------------------------------|------------------------------|--------------------------------|-------------------|
| Carn vaquí  | 7.496                   | 225          | 375          | 399                               | 20                           | 151                            | 115               |
| Carn porc   | 12.497                  | 375          | 625          | 78                                | 75,6                         | —                              | 100               |
| Carn aus    | 5.459                   | 164          | 273          | 135                               | 29                           | —                              | —                 |
| Carn ovi(*) | 1.198                   | 36           | 60           | 259                               | 0                            | 287,1                          | 32,7              |
| Ous         | 4.812                   | 112          | 208          | 42                                | 208                          | —                              | —                 |
| Llet pols   | 1.429                   | 43           | 71           | 14                                | 69                           | —                              | 7,5               |
| Mantega     | 1.803                   | 54           | 90           | 60                                | 10                           | 76,7                           | 2,8               |
| Formatges   | 4.300                   | 129          | 215          | 100                               | 104                          | 15,2                           | 8,9               |

(\*) Carns i animals vius.

lloc, per l'«accés mínim», l'acord comporta la creació de contingents aranzelaris dins la «nova PAC» (taula IX): per a les carns (per un total de 124.600 t dins les quals entren 75.600 t de porc, 29.000 d'aviram, i 20.000 t de vaquí); per als lactis (que inclouen 69.000 t de llet desnatada, 10.000 t de mantega, 104.000 t de formatges i millores específiques per als tipus «cheddar» i «mozzarella»); i per als ous, fins arribar a les 208.000 tones. Fixem-nos com alguns dels contingents oberts difícilment es faran realitat per la importància i qualitat dels productes autòctons de la Comunitat (el cas més clar és el dels formatges que no siguin per a la transformació). Per contra, semblen preocupants els contingents mínims reconeguts en ous i llet en pols desnatada.

## f) Contingut de l'acord: (IV) El capítol del suport intern

Ací es manté el contingut del pre-acord de Blair House: una reducció del suport en un 20% calculat globalment (que dona pas a una «mesura Global de Suport» o MGS per a l'agricultura comunitària) i tenint en compte els sacrificis ja fets amb les reformes de la PAC aplicades des de 1986, això deixa un marge de maniobra a la Comunitat per a la seva distribució en els propers anys. Tinguem present que la MGS comunitària per a 1996 s'avalua en 56.792 milions d'ECUS, i l'any 2000 ha d'assolir els 61.204 milions. Es consoliden, alhora, els ajuts estructurals de tot tipus (a la investigació, la formació, pro-

tecció sanitària, calamitats naturals, inversions, pre-jubilació, accions agroambientals, dins l'anomenada «caixa verda») i els ajuts compensatoris a la previsible baixa dels preus aprovats el 1992 («caixa blava», que inclou, doncs, les primes del vaquí i l'ovi). Tinguem en compte que, com ja hem assenyalat, l'acord assolit es pot sintetitzar en una reducció de la «producció» (més control de l'oferta, més abandó) i el «comerç» (menys exportació i més importacions a baix preu) a canvi de més «ajuts directes», que permetin garantir la renda dels ramaders (també a la baixa).

L'estratègia francesa en matèria agrícola, amb el suport parcial d'altres països com Espanya, ha estat precisament centrada a obtenir garanties de la resta d'estats membres de suficients compensacions financeres pels sacrificis comercials pactats. El mateix Govern francès ha avaluat el cost d'aquestes compensacions a l'agricultura comunitària en 3.000 milions d'ECUS (dels quals 2.500 anirien a cereals, a vaquí, i a assumir els efectes financers del nou sistema agromonetari). La CE ha assumit formalment que les «noves OCM» (fruites i verdures, sucre, vi i arròs), no afectades per la primera reforma de la PAC, entre les quals es compten expressament les dels productes mediterranis, tindran dret a aquests ajuts compensatoris a la renda. El Govern espanyol ha calculat en 1.000 milions d'ECUS el seu cost. La Comissió, per contra, creu que el suport als productes mediterranis no pot ultrapassar els 300 milions d'ECUS. En qualsevol cas semblen clares dues coses:

- Primera, que caldrà augmentar la «línia directriu agrícola» o lllindar-límit que avui té el FEOGA-Garantia per fer-se càrrec dels nous ajuts (sobretot si continua l'actual evolució monetària). Una negociació que, sens dubte, serà molt dura en una situació de crisi econòmica generalitzada i que va perdre la seva primera batalla al darrer Consell de Brussel·les el 20 de desembre de 1993 que decidí no augmentar el Pressupost agrícola.
- Segona, que, en paral·lel, hi haurà una forta lluita dins el Consell per decidir les modalitats de reducció del suport actual (p.e. mitjançant la baixa dels preus, o, en contraposició, mitjançant la reducció de les quantitats produïdes) i la distribució dels nous ajuts. És d'esperar que França posarà l'èmfasi en la baixa dels preus abans que en un reforçament de les quotes, amb la compensació preferent dels sacrificis en matèria exportadora i en els productes continentals. En aquests moments, ja ha plantejat obertament un increment dels ajuts a la ramaderia extensiva. En contraposició, els països del Sud defensaran que les compensacions es lliguin sobretot als nivells més alts d'importacions que se'n derivaran i que beneficiïn a totes les produccions mediterrànies.

## **g) L'impacte sectorial dins el sistema de producció animal català**

El marc extern que avui tenen les produccions animals comunitàries es modificarà fortament arran del recent acord del GATT i, en general, ho farà de forma negativa, en limitar-se les seves exportacions amb subvenció, augmentar les importacions i, en conseqüència, reduir la seva capacitat productiva. A les taules VIII i IX tenim els efectes més importants quantificats de l'acord per al sector des del punt de vista de les exportacions i l'accés mínim. És especialment perillosa la situació del sector boví, en la mesura que caiguin els preus mundials (pels excedents o per una baixa del dòlar) per sota de les previsions, davant la qual cosa la «clàusula de salvaguarda» prevista al GATT seria del tot ineficàç. Assenyallem, també, que una revaluació de la Pta respecte l'ECU significaria una reducció dels «equivalents tarifaris». Tanmateix, l'acord del GATT ofereix no so-

lament perills o inconvenients: la CE té reconeguda l'obertura de contingents d'una manera exclusiva (p.e. en formatges vers els Estats Units) i pot aprofitar-se per obrir mercats al Japó, al sud-est d'Àsia o al nord d'Àfrica i Orient Mitjà (deficitaris com són de productes animals i amb una demanda en creixement), si se sap guanyar, és clar, la forta competència dels Estats Units (en porc i boví), Argentina i Brasil (en vaquí) i Nova Zelanda (en productes lleters). Altrament, cal dir que sembla que de les negociacions euro-americanes arran de la Ronda Uruguai es desprèn una clàusula no escrita «clàusula Andriessen» per la qual la Comunitat ha renunciat a exportar carn de vaquí a 6 països de l'Extrem Orient (Japó, Corea, Taiwan), a favor dels Estats Units.

Per sectors, poden sortir directament afevorits pel GATT alguns transformats (formatges i elaborats carnis) perquè: a) no veuen limitades les seves exportacions en volum; b) guanyen amb l'obertura dels mercats més solvents del món; i c) gaudiran probablement d'una baixa de preus de les seves primeres matèries (cereals en pinsos, carns en elaborats). Tinguem present la importància de les primeres matèries dins els costos totals de les indústries del sistema de producció animal que assoleixen el 73% en escorxadors i carnis, el 77% en pinsos i el 66% en lactis. Cal destacar l'efecte global que pot tenir sobre les produccions ramaderes la previsible baixa dels preus dels cereals i l'accés més fàcil als productes substitutius que es derivaran del GATT. EL manteniment del contingent espanyol d'importació del blat de moro i sorgo afavoreix, alhora, una baixa més forta dels preus dels cereals a Espanya que a la resta d'Europa. En contraposició, no són tan positius altres elements de l'acord que afecten, sobretot, els sectors primaris.

En porc, amb l'acord final, mitjançant el mètode de l'agregació en les importacions, s'ha pogut salvar l'obligació d'importar una quantitat excessiva que hagués enfonsat els preus (3-5% del mercat intern comunitari, equivalent com ja hem dit a 600.000 t quan ara només n'entren 78.000 t). Tanmateix, cal esperar una entrada més gran de productes de fora pels contingents (per 75.600 t) que s'han aprovat, que poden afectar els preus si no es distribueixen les importacions d'una manera adequada durant l'any. En vaquí, malgrat les millores assolides en els capítols



de les exportacions, aquestes baixaran, i augmentaran substancialment en els propers anys les importacions per l'efecte combinat del GATT i els acords amb els països de l'Est (Hongria, Polònia, Xèquia i Eslovàquia) i de l'AELC (per a la constitució de l'EEE). Els ajuts directes, que obligatòriament hauran d'augmentar, molt probablement aniran vers la ramaderia extensiva. Cal esperar, com ja hem dit abans, problemes d'excedents, que només en una part podran compensar les baixes en els pinsos, i caigudes en els preus mundials que poden facilitar l'entrada a la Comunitat. La ramaderia catalana, de caràcter tradicionalment intensiva, com ja hem assenyalat, s'haurà d'especialitzar i reestructurar, aprofitant les barreres d'entrada i punts forts de què gaudeix. En productes llestos cal preveure un augment de les importacions i, sobretot, una caiguda de les exportacions, amb el ressorgiment d'excedents i, en conseqüència, un probable augment de les quotes a curt termini. I quant a l'oví, atès que amb els acords comercials vigents (amb Nova Zelanda, països de l'Est, Amèrica del Sud) ja importem més del 5% del consum propi, no l'afecta l'acord d'accés mínim. Només cal esperar una substitució del mecanisme de protecció de les exaccions reguladores per un altre de drets fixos que, en principi, no ha de portar problemes.

## **A MANERA DE CONCLUSIÓ: PER LA DEFENSA DE LA RENDA RAMADERA**

És obvi, pel que hem explicat, que, en la seva globalitat, el sistema de producció animal català perd, amb el nou marc que es deriva de l'acord del GATT, i molt especialment, les seves produccions primàries. Tanmateix, si coincidim que els objectius essencials de tota política agrària dins una economia desenvolupada són mantenir la renda dels productors i garantir la vitalitat del teixit rural, això sembla, en principi, possible amb l'acord signat, per la confluència de tres factors: a) la mateixa reducció del nombre d'actius que s'anuncia (afavorit per tenir el 50% dels pagesos amb més de 55 anys); b) les mesures de suport intern reconegudes dins el mateix acord, que no fan més que consolidar el canvi de mecanismes de la política de preus i mercats encetat l'estiu del 92 (baixa

de preus a canvi de més ajuts directes), i c) els eixos de desenvolupament rural, dirigits vers la diversificació del camp, que les autoritats comunitàries i internes eventualment aprovin (avui sota el paraigua dels Objectius 1 i 5b), que el GATT accepta de forma explícita i no limita («caixa verda»). Ara bé, perquè això es faci realitat cal que es compleixin tres condicions.

- En primer lloc, que hi hagi suficient Pressupost i estigui ben distribuït. Una de les principals conseqüències de l'acord és que obre una batalla dins el Consell per a la distribució dels ajuts directes entre els sectors, tenint en compte que la Comunitat té quantificat un sostre màxim de suport (Mesura Global de Suport). Prèviament, caldrà que els Estats decideixin augmentar el Pressupost del FEOGA-Garantia, actualment amb un llindar molt limitat. Les primeres temptatives, com ja s'ha dit, han fracassat en aquest sentit, la qual cosa ve agreujada per la sèrie de concessions que, en els darrers mesos, sota l'eufemístic nom de «flexibilització de la reforma de la PAC», s'han aprovat per la pressió francesa davant les negociacions del GATT, que no fan més que reduir el marge de maniobra de la Comunitat amb vista al futur.
- En segon lloc, és necessari que desapareguin els excedents. Cal entendre que si no hi ha uns mercats interns estabilitzats, els ajuts directes difícilment podran compensar la pèrdua d'ingressos que es derivarà del GATT. Això vol dir un reforçament de les quotes i la restricció progressiva del suport financer a determinades mesures que actualment mantenen produccions sense sortida.
- I, en tercer lloc, és fonamental que els mercats mundials s'estabilitzin i es controlin les fluctuacions monetàries perquè funcioni la protecció en frontera.

En conclusió, una bona part de l'impacte definitiu de l'acord del GATT dependrà de les decisions d'aplicació que es prenguin en els propers mesos a Brussel·les per a la seva execució, que no pas estrictament del seu contingut que, d'altra banda, ja deixava endevinar la «nova PAC» encetada l'estiu de 1992. Cal, doncs, que els nostres ramaders, empresaris, funcionaris i polítics estiguin ben atents i esperem que siguin capaços de presentar propostes raonables a defensar

dins el Consell; complementàriament, de dissenyar mesures específiques per aplicar a Catalunya.

## BIBLIOGRAFIA BÀSICA

- CAMBRA OFICIAL DE COMERÇ, INDÚSTRIA I NAVEGACIÓ DE BARCELONA (1994). «Valoració de la Cambra sobre l'acord a la Ronda Uruguai del GATT», *Perspectiva Econòmica de Catalunya*. Núm. 173, Febrer 1994.
- COMMISSION CE (1993). «*La nouvelle réglementation des marchés agricoles. Vademe-cum*», EUROPE VERTE, 1/93.
- COMMISSION CE (1993). «*Panorama de la industria comunitaria*». OPCE.
- CHAMBRES D'AGRICULTURE (1994). «L'acord du GATT du 15 décembre 1993», *Chambres d'agriculture*, núm. 818.
- DARP (1993). «Censos Ramaders». *Estadística i Informació agrària*. Núm. 67. Abril 1993.
- ERNST & YOUNG asesores (1993). «*Estudio sobre la posición competitiva del sector de alimentación y bebidas en España*», MAPA-SGT.
- GATT (1993). «*Acta Final del acuerdo de la Ronda Uruguay*». MTN/FA de 15.12.1993.
- MAPA (1993). «*La nueva Política Agraria común*». Setembre 1993. MAPA-SGT.
- MASSOT MARTÍ, A. (1994). «El sector agroalimentario en 1993: entre el mercado único y la nueva PAC», *Noticias de la Unión Europea*, núm. 109, febrer 1994.
- MASSOT MARTÍ, A. (1994). «El sector agroalimentari català, entre el mercat únic i la nova política agrícola comuna arran de l'acord del GATT», Banca Catalana, Revista Econòmica, núm. 102, març-juny 1994.
- PARLEMENT EUROPÉEN (1993). «*Les négociations agricoles dans le cadre de l'Uruguay Round du GATT*», Direction Générale des Études, Série Agriculture W-6.
- PORTER, M. (1991). «*La ventaja competitiva de las naciones*», Plaza y Janés.